

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงอธิบาย (explanatory research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจำนวนผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการอย่างต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลาและเพื่อศึกษาตัวกำหนดที่มีผลต่อการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน รายเก่าที่ขึ้นทะเบียนรับการรักษาที่หน่วยบริการปฐมภูมิก่อนปีงบประมาณ 2548 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่ากำลังทดสอบ (power analysis) โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และค่าขนาดอิทธิพล (effect size) เท่ากับ 0.2 (Polit and Hungler, 1999) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็นแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) ได้หน่วยบริการปฐมภูมิหลักและหน่วยบริการปฐมภูมিরองในเขตเมืองอย่างละ 1 แห่ง หน่วยบริการปฐมภูมิหลักและหน่วยบริการปฐมภูมিরองนอกเขตเมืองอย่างละ 1 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบคุณภาพความตรงของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) เท่ากับ 0.96 และหาค่าความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach ' s alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทางด้านคลินิกและวิเคราะห์จำนวนผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการอย่างต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องด้วยสถิติเชิงพรรณนา (การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และวิเคราะห์ตัวกำหนดการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติการถดถอยแบบขั้น ตอน พหุ โลจิสติก (Stepwise Multiple Logistic Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 จำนวนการมารับบริการอย่างต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง

กลุ่มตัวอย่างมารับบริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิหลักในเขตเมืองและกลุ่มตัวอย่างมารับบริการที่หน่วยบริการปฐมภูมিরองในเขตเมืองอย่างต่อเนื่อง มีร้อยละ 62.7 และมารับบริการไม่ต่อเนื่องมีร้อยละ 42.4 กลุ่มตัวอย่างมารับบริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิหลักนอกเขตเมืองและกลุ่มตัวอย่างมารับบริการที่หน่วยบริการปฐมภูมিরองนอกเขตเมืองอย่างต่อเนื่อง มีร้อยละ 37.3 และมารับบริการไม่ต่อเนื่องมีร้อยละ 57.6

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.5) กลุ่มตัวอย่างมีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 61 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 48) กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการต่อเนื่องมีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.26 ปี กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการไม่ต่อเนื่องมีอายุเฉลี่ย 57.84 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.38 ปี นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด (ร้อยละ 63.3) กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 65.7) กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ประกอบอาชีพมากที่สุด (ร้อยละ 37.9) ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด (ร้อยละ 51.1) โดยส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกัน ณ ปัจจุบันมากกว่าหรือเท่ากับ 3 คน (ร้อยละ 83.2) กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดคือ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000 บาท (ร้อยละ 36.7) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการต่อเนื่องมีรายได้เฉลี่ย 6,599.41 บาทต่อเดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6,587.74 บาท กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการไม่ต่อเนื่องมีรายได้เฉลี่ย 6,550.65 บาทต่อเดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5,056.10 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (ร้อยละ 78.0)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางด้านคลินิกของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

กลุ่มตัวอย่างมีดัชนีมวลกายอยู่ในภาวะอ้วนมากที่สุด (ร้อยละ 55.7) กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการต่อเนื่องมีดัชนีมวลกายเฉลี่ย 25.44 กิโลกรัม/เมตร² ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.20 กิโลกรัม/เมตร² กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการไม่ต่อเนื่องมีดัชนีมวลกายเฉลี่ย 25.76 กิโลกรัม/เมตร² ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.02 กิโลกรัม/เมตร² กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาวะความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 58.1) กลุ่มตัวอย่างมีระดับน้ำตาลในเลือดมากกว่า 140 มิลลิกรัม/เดซิลิตรมากที่สุด (ร้อยละ 33.0) กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการต่อเนื่องมีระดับน้ำตาลในเลือดเฉลี่ย 143.38 มิลลิกรัม/เดซิลิตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 33.91 มิลลิกรัม/เดซิลิตร กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการไม่ต่อเนื่องมีระดับน้ำตาลในเลือดเฉลี่ย 151.99 มิลลิกรัม/เดซิลิตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 34.53 มิลลิกรัม/เดซิลิตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวานจนถึงปัจจุบันน้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 65.7) กลุ่มตัวอย่างไม่มีประวัติญาติป่วยเป็นโรคเบาหวานมากที่สุด (ร้อยละ 52.0) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับประทานยา 2 ชนิดร้อยละ 74.0 กลุ่มตัวอย่างมีภาวะแทรกซ้อนมากที่สุดร้อยละ 57.2 โดยภาวะแทรกซ้อนที่พบมากที่สุดคือ ภาวะความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 48)

ส่วนที่ 4 ตัวกำหนดที่มีผลต่อการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วย โรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์ตัวกำหนดที่มีผลต่อการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลาได้แก่ ตัวกำหนดด้านการเจ็บป่วยและการรับรู้ประกอบด้วย อาการของโรคเบาหวานจำแนกตามระดับน้ำตาลในเลือด การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์

ของการรับการรักษา ตัวกำหนดด้านสังคมและประชากรประกอบด้วย ประเภทครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคม ตัวกำหนดด้านการรับบริการ ประกอบด้วย ระยะทางจากบ้านถึงหน่วยบริการปฐมภูมิ ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการมารับบริการ โดยใช้สถิติการถดถอยแบบขั้นตอนพหุโลจิสติก (Stepwise Multiple Logistic Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า มีตัวกำหนด 2 กำหนดที่มีผลต่อการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัด สงขลาคือ การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานและการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานโดยขนาดความสัมพันธ์ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน (OR = 0.43, 95% CI = 0.24 - 0.74) และการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน (OR = 0.48, 95% CI 0.293 – 0.781) ส่วนตัวกำหนด อาการของโรคเบาหวานจำแนกตามระดับน้ำตาลในเลือด การรับรู้ประโยชน์ของการรับการรักษา ประเภทครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม ระยะทางจากบ้านถึงหน่วยบริการปฐมภูมิ ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการและค่าใช้จ่ายในการมารับบริการไม่เป็นตัวกำหนดที่มีผลต่อการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วย โรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเรื่องตัวกำหนดที่มีผลต่อการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลา เมื่อจำแนกตามหน่วยบริการปฐมภูมิหลักในเขตเมืองและหน่วยบริการปฐมภูมิหลักนอกเขตเมืองพบว่า กลุ่มตัวอย่างมารับบริการไม่ต่อเนื่องในจำนวนที่สูงมาก โดยเฉพาะหน่วยบริการปฐมภูมิหลักในเขตเมืองมารับบริการไม่ต่อเนื่องถึงร้อยละ 42 ดังนั้นในการทำให้ระบบบริการเป็นไปตามมาตรฐานการจัดบริการแก่ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิดังกล่าวปฏิบัติตามหลักการบริหารจัดการ ด้าน (4M) ดังนี้

1.1.1 การบริหารบุคลากร ปัจจุบัน การจัดให้บริการแก่ผู้ป่วยเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิยังมีการขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงานเนื่องจาก ตามมาตรฐานหน่วยบริการปฐมภูมิควรมีพยาบาลวิชาชีพ 1 คนต่อประชากรในเขตความรับผิดชอบ 5,000 คนแต่ปัจจุบันบุคลากรที่ทำงานในหน่วยบริการปฐมภูมิส่วนใหญ่คือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน ตามมาตรฐานหน่วยบริการปฐมภูมิควรมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน 1 คนต่อประชากรในเขตความรับผิดชอบ 1,250 คน ดังนั้นเพื่อให้การดูแลผู้ป่วยเบาหวานเป็นไปตามมาตรฐาน ควรจัดสัดส่วนผู้ดูแลให้เหมาะสมโดยการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้การดูแลให้คำแนะนำ ให้ศึกษาและติดตามผู้ป่วยกรณีขาดนัด หรือมารับบริการไม่ต่อเนื่อง

1.1.2 การบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้การทำงานในการให้บริการผู้ป่วยเบาหวานเป็นไปตามมาตรฐาน ควรจัดให้มีค่าตอบแทนหรือค่าจ้างเป็นรายเดือนให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขในแต่ละหมู่บ้าน และมีโบนัสแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการปฏิบัติงานได้บรรลุตามเกณฑ์หรือตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุข จัดสรรงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอในการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องตรวจน้ำตาลในเลือด แถบตรวจน้ำตาล เป็นต้น

1.1.3 การบริหารงานทั่วไปควรมีการแบ่งงานรับผิดชอบให้ชัดเจนทั้งงานการให้บริการ การติดตามโดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลที่ดี เช่น มีการออนไลน์ข้อมูลระหว่างสถานบริการ เช่น โรงพยาบาลและหน่วยบริการปฐมภูมิ พร้อมทั้งจัดทำแผนการดำเนินงานทั้งปีเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ตัวกำหนดในส่วนของการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน เป็นตัวกำหนดที่มีผลต่อการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิในจังหวัดสงขลาจึงทำให้ทราบว่า การให้ข้อมูลผู้ป่วยเป็นสิ่งจำเป็นและการให้บริการแก่ผู้ป่วยเบาหวาน โดยเฉพาะกลุ่มที่มารับบริการไม่ต่อเนื่อง หากบุคลากรสาธารณสุขให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยเบาหวานอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้ป่วยรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานเป็นระยะๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น หากผู้ป่วยมีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานทำให้ผู้ป่วยรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานเพื่อที่ผู้ป่วยจะมารับบริการอย่างต่อเนื่อง และไม่ขาดนัดในที่สุด

1.3 จากผลการวิจัยในส่วนข้อมูลทางด้านคลินิก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความดันโลหิตสูงจึงควรจัดให้มีการบริการแบบบูรณาการ เพื่อคัดกรองและเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงและให้ศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่างๆจากโรคเบาหวานที่จะตามมาในอนาคต หากไม่มีการเฝ้าให้ศึกษา พาไปดูงาน หรือทัศนศึกษาตามโรงพยาบาลศูนย์ที่มีผู้ป่วยเบาหวาน

และเกิดภาวะแทรกซ้อนต้องสูญเสียแขนขาและภาวะแทรกซ้อนทางตาเป็นต้น พร้อมทั้งจัดให้มี
คลินิก ระวัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในกรณีกลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการไม่ต่อเนื่องควรจัดให้มีการศึกษาในเชิงการพัฒนากการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยในกลุ่มญาติของผู้ป่วยตัวผู้ป่วยเองและบุคลากรสาธารณสุข
2. ควรทำวิจัย ใน ส่วน ของระบบการติดตามข้อมูลของผู้ป่วยเบาหวานให้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ครอบคลุมโดยทำวิจัยเรื่อง การจัดการฐานข้อมูลกับความต่อเนื่องในการมารับบริการอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่หน่วยบริการปฐมภูมิ
3. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบเจาะลึกในกลุ่มที่มารับบริการไม่ต่อเนื่องต่อไป